

Voorstel tot aanpassing van de Algemene bepaling, voorafgaand aan artikel 1 Grondwet.

In het voorliggende voorstel tot toevoeging van een algemene bepaling aan de Grondwet staan de begrippen 'democratie', 'rechtsstaat' en 'grondrechten' naast elkaar. Deze begrippen laten zich evenwel niet los van elkaar omschrijven. Een staatsbestel waarin grondrechten als de vrijheid van meningsuiting en het gelijkheidsbeginsel niet gewaarborgd zijn en niet door rechterlijke tussenkomst kunnen worden geëffectueerd, zal naar hedendaagse maatstaven bijvoorbeeld niet als democratie kunnen worden aangemerkt. En een rechtsstaat zonder grondrechten is vandaag de dag al evenmin denkbaar. De begrippen 'rechtsstaat', 'grondrechten' en 'democratie' zijn, met andere woorden, sterk verweven met elkaar. In ons voorstel tot aanpassing van de voorliggende tekst spreken wij daarom van 'een democratische rechtsstaat'; in die rechtsstaat zijn de grondrechten noodzakelijkerwijs geïncorporeerd. De termen 'grondrechten', 'rechtsstaat' en 'democratie' belichten elk slechts één aspect van hetgeen realiter uit een samenhangend geheel bestaat. De suggestie dat het om afzonderlijke elementen gaat, dient o.i. te worden vermeden. Wij hebben met de door ons gekozen terminologie getracht de nadruk te leggen op de onderlinge samenhang. Aangezien de nationale rechtsorde is ingebed in de internationale rechtsorde, is het naar ons oordeel passend tevens melding te maken van de aard van die inbedding; dat verklaart de toevoeging in het door ons thans voorgelegde aanpassingsvoorstel, dat als volgt luidt:

“Nederland is een democratische rechtsstaat en bevordert de internationale rechtsorde en samenwerking binnen en buiten Europa”.

Prof mr. C. Flinterman, emeritus hoogleraar Maastricht University en Universiteit Utrecht (rechten van de mens, staatsrecht en internationaal recht); lid van het Human Rights Committee van de Verenigde Naties

Prof mr. A.W. Heringa, hoogleraar (vergelijkend) staats- en bestuursrecht, Maastricht University; Montesquieu Instituut; (co-)auteur van Staatsrecht (11^e druk, Kluwer 2012); Constitutions Compared (3^e druk, Intersentia 2012), Staatsrecht (6^e druk Bju 2014)

Mr. R.E. de Winter, oud vicepresident gerechtshof Amsterdam; auteur van: De Overheid (Sdu 2^e druk 1994).